

Klenod

Pressmeddelande 12 augusti 2011

10 föremål nominerade till final i Klenod 2011

Heliga Birgittas kista, en vikingatida silverskatt och en väckarklocka från Estonia är tre av de tio föremål som är nominerade till finalen i Klenod 2011. Totalt anmäldes i år 128 föremål, en ökning med hela 95 föremål jämfört med förra årets tävling. Nu är det upp till svenska folket att avgöra vilket föremål som tar hem första priset. Vem som helst kan lämna sin röst på www.klenodsverige.se fram till och med den 14 oktober.

– Sverige har en unik öppenhet vad det gäller att visa upp kulturskatter. Genom tävlingen vill vi belysa vikten av att skydda vårt gemensamma kulturarv mot såväl stöldar som miljöförstöring, säger Ann-Charlotte Backlund, juryordförande i Klenod och styrelseledamot Riksförbundet Sveriges museer.

En jury har valt ut tio av de 128 bidrag som anmäldes till tävlingen. Bidragen bedömdes utifrån deras skyddsbehov, både vad gäller klimatkänslighet och stölbegärlighet, samt framtida konservatorsproblem. Föremålets bakgrund och historia vägs också in. Priset består av en specialdesignad monter som skyddar mot stöld och miljöförstöring. Förra årets vinnare var Kalvträskskidan som finns på Västerbottens museum. Skidan, som är 204 centimeter lång, är 5 200 år gammal och därmed av de äldsta i världen.

– Årets finalbidrag vittnar om att det finns många olika aspekter på vad som är en kulturskatt. Det kan lika väl vara en väckarklocka från 1900-talet som råkade finnas med vid en historisk händelse, som den kista som forslade hem heliga Birgittas kropp från Italien i slutet av 1300-talet, säger Jan Nordwall, generalsekreterare på Sveriges Hembygdsförbund.

Klenod syftar till att lyfta fram och medverka till att rädda föremål som tillhör det svenska kulturarvet och som kan vara värdefulla både ur ett ekonomiskt och kulturhistoriskt perspektiv. Tävlingen vill också belysa vikten av att kunna skydda föremål mot stöld och klimatpåverkan samtidigt som de visas upp för allmänheten. Klenod 2011 stöds av Riksförbundet Sveriges museer och Sveriges Hembygdsförbund. Huvudsponsor är Milox Skyddsmontrar AB, som står för priset – en skyddsmonter värd 75 000 kronor. Medsponsor är konsttransportören MTAB.

Nominerade föremål 2011

Alfred Nobels testamente

Nobelmuseet, Stockholms län

Den 27 november 1895 satte Alfred Nobel sin namnteckning på det som skulle bli världens kanske mest kända testamente. I testamentet beskrev han att den största delen av hans förmögenhet skulle användas till att dela ut priser inom fysik, kemi, fysiologi, medicin, litteratur och fred. Nobelpriset är i dag en av världens förnämsta utmärkelser.

Månarmbandet

Erna och Victor Hasselblads stiftelse, Västra Götalands län

Den 20 juli 1969 landade Örnén, Apollo 11:s månlandare, i Stillhetens hav på månen. Strax därefter tog människan de första stegen på månen. På denna månfärd, likt alla andra bemannade Apollofärder till månen, fanns en Hasselbladskamera med för att dokumentera färden. Som tack för kameran fick paret Hasselblad efter varje bemannad månfärd med en Apollofarkost en gåva i form av ett mynt eller en guldblock som astronauterna haft med sig till månen. Efter den sista Apollofarkostens tur till månen lät paret Hasselblad sätta samman alla gåvorna till ett armband – Månarmbandet.

Brudkronan från Gärdslösa

Svenska kyrkan, Gärdslösa-Långlöt-Runstens församling, Öland

Brudkronan från Gärdslösa kyrka är tillverkad i Vimmerby år 1869 och har bland annat burits av prinsessan Margaretha då hon gifte sig med engelsmannen John Ambler år 1964. Brudkronan är av helförgyllt silver med ihåliga spetsar samt röda, blå och gröna stenar. Kronan förvaras i dag i ett bankfack.

Framstycke av dopdräkt

Kisa V Eneby Hembygdsförening, Östergötland

Del av dopdräkt från 1600-talet av beigevitt tyg med applikationer av rosa och ljusbruna blommor. Spegelbitar, som skulle avskräcka de onda andarna från att skada barnet, är inramade av tunn spiralformad metalltråd i guld- och silverfärg. Dräkten kommer från Kinda.

Carl Johan Perssons världsur

Svedvi-Berg Hembygdsförening, Västmanland

Klocka av trä och metall som tillverkades av Carl Johan Persson i Hallstahammar på 1910-talet. Persson arbetade som kraftstationsmaskinist vid Bultfabriks AB och var mycket intresserad av astronomi och litteratur. På Bultens arbetarförenings basar 1915 kunde man, för priset av 10 öre, beskåda Perssons egenhändigt tillverkade "världsur". Det visade förutom tiden även vad klockan var i olika länder, datum, veckodag och år. Överst på uret finns en jordglob med vidhängande måne som på ett år rör sig ett varv runt en stålkula föreställande solen, sålunda kan även månens faser utläsas. Den visar även zodiaken och i vilket stjärntecken jorden befinner sig.

Väckarklocka ombord på Estonia

Sjöhistoriska museet, Stockholms län

Denna enkla väckarklocka av plast är ett av de föremål i Sjöhistoriska museets samlingar som bär på den kanske mest dramatiska historien. Väckarklockan fanns med på fartyget Estonia som sjönk till botten natten den 29 september 1994. Fartyget gjorde en häftig krängning och klockan föll i golvet så att batterierna åkte ur. Visarna stannade därför på 00.02. Mannen som ägde klockan stoppade den, utan att tänka efter, i fickan och begav sig sedan ut på däck för att kämpa för sitt liv. En halvtimme senare sjönk fartyget. Mannen överlevde och skänkte senare klockan till Sjöhistoriska museet.

Helvetesskåpet

Tekniska museet, Stockholms län

Helvetesskåpet är en mekanisk framställning av helvetet från omkring år 1800. Skåpet är i stort sett tillverkat av trä, men droppstensinteriören är tillverkad av bark och kork och figurerna är utskurna i plåt. Skåpet drivs av ett sinnrikt maskineri. Från början fanns skåpet i en kyrka i Danmark men köptes av Svensk Filmindustri för att användas i stumfilmen "Häxan" från 1922.

Första fotografierna av Stockholm

Stockholms stadsmuseum

Tre daguerreotyper från 1840-talets början och mitt visar Stockholms slott och Skeppsbron, Blasieholmen samt Gustav Adolfs torg mot Skeppsholmen. Daguerreotypi är en av de äldsta fotografiska teknikerna och lanserades över världen i augusti 1839. Redan vid jul samma år fanns det översatta handböcker för tekniken i Stockholms bokhandlar. Tekniken resulterade i en enda unik bild som inte kunde reproduceras. Motivet framträder ofta spegelvänt, men med avancerad utrustning kunde man göra dem rättvända. Två av Stadsmuseets stadsvyer är rättvända.

Birgittas kista

Sancta Birgitta Klostermuseum, Östergötland

År 1373-74 transporterades heliga Birgittas kvarlevor från Italien till Sverige i denna kista tillverkad av trä med järnbeslag. På museet finns även den bärbår som kistan transporterades på. Resan till Sverige tog sju månader.

Stigeskatten

Sundsvalls museum, Västernorrland

År 1903 fann en jordbruksarbetare vid plöjning av en åker i Stige, i Indal, Sundsvalls kommun smycken och cirka 2 000 mynt. Stigeskatten, som är en av de största vikingatida silverskatter som hittats i Norrland, vägde över 3 kg. I dag ansvarar och förvaltar Statens historiska museer (SHMM) för skatten, då Sundsvalls museum inte uppfyller de krav på säkerhet och klimat som SHMM kräver för att få visa upp skatten för allmänheten.

Bilagor:

Om Klenod 2011

För mer information

Ann-Charlotte Backlund, juryordförande Klenod och styrelseledamot Riksförbundet Sveriges museer, 0761-23 15 60, ann-charlotte.backlund@stockholm.se

Jan Nordwall, generalsekreterare Sveriges Hembygdsförbund, 070-794 91 24, jan.nordwall@hembygd.se

Bilder:

Om du är intresserad av bilder på något av de nominerade föremålen skicka ett mejl till info@klenodsverige.se eller ring 08-410 247 38.

Bilagor**Om Klenod 2011**

Tävlingen arrangeras i år för tredje gången och är öppen för svenska museer, kyrkor, samfund, hembygdsföreningar och andra kulturinstitutioner, som under perioden 26 april till 10 juni fick anmäla vardera upp till fem föremål. Totalt anmäldes 128 föremål till årets upplaga.

Bland de inkomna bidragen har juryn nominerat 10 föremål som anses vara särskilt skyddsvärda. Slutligen avgör svenska folket i en omröstning vilket föremål som ska vinna. Omröstningen pågår från 12 augusti till 14 oktober. Omröstningen sker på www.klenodsverige.se

Vinnaren belönas med en specialdesignad skyddsmonter från Milox Skyddsmontrar, värd 75 000 kronor.

Juryn består av representanter från Riksförbundet Sveriges museer, Sveriges Hembygdsförbund och Milox Skyddsmontrar.

Klenod 2011 stöds av Riksförbundet Sveriges Museer och Sveriges Hembygdsförbund. Huvudsponsor är Milox Skyddsmontrar AB. Medsponsor är konsttransportören MTAB.

Kriterier

Föremålet ska uppfylla minst tre av följande kriterier:

Vara känsligt för miljöpåverkan

Vara intressant för allmänheten att ta del av

Vara stöldbärligt

Vara förknippat med speciella problem/svårigheter inför eventuell exponering

Ha en intressant bakgrund/vara del av en berättelse